

СТ А Н О В И Щ Е

от доц. Божена Левон Такворян-Солакян, дн член на научно жури от ШУ „Еп. Константин Преславски“, на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, област на висшето образование 7.Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“ към катедра „Тежка атлетика, бокс, фехтовка и спорт за всички“ към НСА „Васил Левски“, разработен от **Михаил Георгиев Кузев**, на тема: **Въздействието на физическата култура и спортни специализации върху хармоничното развитие ,благосъстоянието, физическото, социалното и емоционалното здраве на учениците от 11 до 14 години в ОАЕ“** с научен ръководител **проф. Красимир Лазаров Петков, дн.**

Настоящото становище е изработено при спазване изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилник за развитието на академичния състав на НСА „В. Левски“ и в изпълнение на Заповед на Ректора №ЗП-51,20.01.2026г. за определяне състава на научното жури.

1. Данни за автора на дисертационния труд

Михаил Георгиев Кузев се дипломира през 1998г. със специалност „Треньор по фехтовка“ и „Учител по физическо възпитание“ в Национална спортна академия „Васил Левски“ (България), като придобива образователно-квалификационна степен „бакалавър“, а през 2014 година със специалност „Спорт за високи постижения-Фехтовка“ с магистърска степен.

От автобиографичната информация ми става известно, че докторантът е възпитаник на Спортно училище град Пазарджик с профил „Спорт-Модерен петобой“, където се обучава и възпитава в сферата на плуването, конния спорт, фехтовката, стрелба с пистолет и лека атлетика.

Така заложено, развитието в професионален план на докторант Кузев, прераства към широкоспектърни професионални полета : „ Международната база за здравно образование, като изпитващ (N1895, IBO, 2016), Защита и безопасност на децата / Хора с решителност / Морално възпитание – TES Institute UK, Спортен лидер (нива 1-3) – Sports Leaders UK (2019), Incyte International Leader of Learning (Великобритания/DIA Дубай, 2012), IB MYP PE & Coordinators Workshop (Дубай, 2009) / MYP Coordinators Workshop (Базел, Швейцария, 2006), Международна съдийска лицензия - Модерен петобой, ASCA Swimming Coach (нива 1 и 2) / Success Coach (EAS, САЩ), Лиценз за фитнес и личен треньор / спортен масаж (САЩ), Капитан (ICC) – плавателни съдове до 15 м / лиценз за гмуркане PADI, Сертификати за първа помощ (НАВС ниво 2, дефибрилация и CPR, безопасност в плувен басейн и лиценз за спасител – Ellis & Associates, САЩ).

Ръководител катедра „ Физическо възпитание и здравно образование“ DUBAI INTERNATIONAL ACADEMY – IB World School, ОАЕ с интереси към преподаването на физическо възпитание и здравно образование. Директор INNOVENTURES EDUCATION GROUP (IVEI), в това число и извънкласни дейности в Dubai International Academy Emirates Hills.“

Отличия и постижения:

1. Орден за заслуги „Роял Хамдан бин Мохамед“ за най-добра спортна школа (2024) .
2. Шампион на ОАЕ по триатлон (2000–2001).
3. Петкратен шампион на България по модерен петобой (1993–1999).

4. Представител на България на три световни и две европейски първенства

Михаил Кузев се справя професионално с научните си публикации, и по този начин популяризира целия изследователски процес и във връзка с визираната тук проблематика, което е позволило на научната общност да се запознае с постиженията на автора, както и да изрази отношението си към тях.

2. Общо описание на представените материали

Представеният от докторанта научен труд с приложения автореферат и публикации са сполучливо дефинирани. *Авторефератът* е редуциран вариант на дисертацията и отразява изцяло нейния характер. Поради това считам, че може да се използва в качеството му на самостоятелен научен труд. Предложените публикации имат отношение към темата на дисертационния труд, придобили са популярност в научните среди и са получили нужната критична оценка. Декларираните от автора *приноси* са действителни постижения на автора.

3. Актуалност, структура и съдържание на дисертационния труд

Научният труд разглежда съществен и актуален проблем, който днес е чувствителен и перспективен. Предизвикателствата на 21 век изискват съществена промяна в педагогиката, целите на образованието и социалната активност. Физическата култура е способност за адаптация и творчество. А творчеството е създаването на нови духовни ценности. Тази по същество философска методологическа трактофка е изходна точка на научното търсене за доказване социалната и педагогическа роля на спорта. Предизвикателство е научното изследване да филтрира социално-педагогическите функции на спорта, като инструмент на съвременната педагогика предлагайки оригинални педагогически технологии. Трябва да се подчертае, че се намира съществена сложност, да се отдели спортната социализация в рамките на благосъстоянието и емоционалното здраве в изчистена форма, защото в реалния живот, човек изпада в косвени, непосредствени и опосредствени връзки със спортна дейност. Понастоящем, става все по-актуален и проблемът за качеството и ефективността на обучението и по-конкретно разкриването на неизползваните му възможности по посока стимулиране на успешните заложи, посредством различните видове образователни технологии чрез спортни дейности на учениците в контекста и на системата на **неформалното образование**.

Този дисертационен труд прави опит да подкрепи и идеите на концепцията на френския социолог Пиер Бурдийо, че спортното пространство не е затворено само по себе си, и трябва да приемаме, че е структурирано и систематизирано. Според личния и професионален опит на докторанта, спортната култура и специализации са в процес на континуум с хармоничното развитие, благосъстоянието, физическото, социалното и емоционалното здраве на учениците.

Дисертацията е разработена в обем от 177 страници, и е илюстрирана със 74 фигури, 5 таблици и 4 приложения, които фокусират към анализ и резултати. Позовават се 164 източника на кирилица, латиница и електронни ресурси.

В първа глава анализът е двуфокален. Първият фокус е насочен към анализ на теоретични концепции относно феномените физическа грамотност и образователни технологии. Вторият е относно някои измерения на спорта, също като феномен, а именно: социално-педагогическите му функции, корелациите образование – физическо и психично здраве на учениците, както и така наречената от автора „двигателна активност като компонент на здравословния начин на живот“. Отправен е и поглед към ролята на семейството във формирането на здравната култура на личността като фактор от първи план. В обобщение е представена хипотезата на изследването, която ще търси общи пътища между формалното и неформално образование, подчинени на

хармоничното развитие, благосъстоянието, физическото, социалното и емоционалното здраве на учениците..

Във втора глава са представени коректно целта, конкретните задачи, използваните методи и организацията на проведеното емпирично проучване като се търси „многопластова“ оценка. Мащабно са обхванати 4670 респонденти на възраст между 11 и 16 години от училища в Дубай през учебните 2022/23 и 2023/24 години. Използван е мултифакторен методически инструментариум, включващ педагогически експеримент, стандартизирани тестове, анкетни методи и статистическа обработка на данните. Тук мога да споделя, че големият брой респонденти, допълват стойността на констатациите и анализите на предишното изложение. Отчита се последователност при събирането, анализа и интерпретацията на получената информация.

Третата глава разгръща задълбочен прочит и осмисляне на събраните емпирични данни. Във фокуса на анализа са антропометричните показатели – ръст, телесно тегло и индекс на телесната маса – наред с равнището на двигателна подготвеност и особеностите на психосоциалното развитие. Очертани са ясно изразени различия според възрастта и пола, както и специфични тенденции, характерни за изследваната група респонденти. Резултатите убедително разкриват благотворното въздействие на организираните спортни дейности, които не само подпомагат физическото развитие, но и укрепват социалната свързаност, емоционалната устойчивост, вътрешната мотивация и удовлетворението от активното участие в двигателни занимания.

Заключителните изводи, препоръки и приложения допълват констатациите и анализите на изложението.

В качествено-оценъчен аспект относно дисертационния труд може да се посочи следното:

- На фона на някои тревожни тенденции при съзряването на подрастващите днес теоретико-емпиричното изследване на позитивната значимост на активното спортуване е особено наложително. Подобна ориентация на докторанта към разработването на такъв проблем може само да се приветства. Съобразено с европейската политика научното търсене излиза от тесните рамки на дейностите по осигуряване на стандартни педагогически подходи, и предвижда както мерки за подкрепа и промоция на качеството на живот, така и интегрирани грижи, насочени към успешно психосоциално включване на индивида през целия му живот.
- За отбелязване е, и подходът на автора да използва богато разнообразие от изследователски методи – за теоретично и емпирично изследване, което повишава научната стойност на труда като цяло. Предвид кариерата и опита, авторът проявява скромност, като не коментира „включено наблюдение“, в което той на практика не е спрял да участва от своето детство, до настоящия момент. Освен това, определения от докторанта обект на изследване „ученици от 11 до 14 години в ОАЕ“, може да се разшири (чисто терминологично в текста) с прибавянето към него и на треньорите.
- Научната разработка е добре балансирана по отношение обем на теоретична и експериментална част. Целта, задачите, обект, предмет, и методи на цялостното изследване могат да се приемат.
- При емпиричното проучване са анализирани и представени автентични отговори на респондентите, като специално следва да се отбележи, че в анкетата въпросите са открити, не са в обобщена форма (чрез класификатори) и в проценти. Предлагањето на автентични отговори, в техния „суров вид“ (с езиковите изрази на анкетираните) има висока научна стойност.

- Хората са мобилни, и са склонни да се променят в повечето случаи в резултат от житейски опит, или в резултат на някакво обучение. Ако искаме да изучим това , го отнасяме до онези устойчиви практики, които му се отдават. Не мога, да не споделя, моето впечатление и уважение, към психосоциалната рефлексия и саморефлексия, както и устойчивия ефект от постоянно обучение и възпитание на духа и тялото, чрез спортът фехтовка.
- Представена е качествена визуализация на резултатите, но би било добре, ако стилистически се уеднакви. Техническото изпълнение търпи по-детайлно спазване на изискванията (уточняване на формулировки, повторения, прецизност на библиографските източници) като се оптимизират в полза на научния стил.
- Данните и наблюдаваните изнесени резултати на дисертационното изследване могат да бъдат включени в учебен курс по посока на : Майндфулнес и саморегулация със спорт, Рефлексия и саморефлексия чрез спорт, Социално-емоционално учене чрез спорт, Спорт чрез визуализация, Психосоциално менажиране или Социално включване чрез спорт.
- При издаването на дисертационния труд като отделна публикация в бъдеще, трите глави трябва да се наименуват във връзка с осмислянето на обособената проблематика във всяка от тях.

Заклучение

Като цяло дисертацията отговаря на изискванията за такъв род изследвания. Тя защитава критериите за значимост, за структурираност, за капацитет на обхвата, позволява да се извеждат утвърждения, балансирана в секвенциите. По своята структура и съдържателна същност, концептуален замисъл, научна задълбоченост, трудът на **Михаил Георгиев Кузев** е самостоятелен и оригинален научен труд. Резултатите постигнати в дисертационното изследване могат да се смятат за научни приноси на докторанта.

- обосновават изводи и заключения са достоверни и релевантни;
- дисертационният труд отговаря на техническите- стандарти за оформяне на такъв тип научни разработки;
- авторът може самостоятелно да провежда научно изследване, да представя и анализира резултатите коректно и прецизно;

Докторантът изпълнява минималните национални изисквания за ОНС „доктор". Нямам съмнение за плагиатство в научния труд и публикации. Въз основа на проявените качества и умения за самостоятелно научно изследване, на доказаните научни приноси и оригинални постижения, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на **Михаил Георгиев Кузев** в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“ към катедра „Тежка атлетика, бокс, фехтовка и спорт за всички“ към НСА „Васил Левски“.

18.02.2026г.

Изготвил становището.....

/доц. Божена Такворян-Солакян, д.н./

STATEMENT

By Assoc. Prof. Dr.Bozhena Levon Takvoryan-Solakyan, Sc. member of the scientific jury from the "Ep. Konstantin Preslavski", on a dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor", field of higher education 7. Health and Sports, professional field 7.6. Sports, doctoral program "Theory and Methodology of Sports Science" at the Department of "Weightlifting, Boxing, Fencing and Sports for All" at the National Sports Academy "Vasil Levski", developed by **Mihail Georgiev Kuzev**, on the topic: **The impact of physical culture and sports specializations on the harmonious development, well-being, physical, social and emotional health of students from 11 to 14 years old in the UAE**" with scientific supervisor **Prof.Dr. Krasimir Lazarov Petkov, Sc.**

This statement has been prepared in compliance with the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for the Implementation of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for the Development of the Academic Staff of the National Academy of Sciences "V. Levski" and in implementation of the Rector's Order No. ZP-51, 20.01.2026. for determining the composition of the scientific jury.

1. Data about the author of the dissertation

Mihail Georgiev Kuzev graduated in 1998 with a degree in "Fencing Coach" and "Physical Education Teacher" from the National Sports Academy "Vasil Levski" (Bulgaria), acquiring a bachelor's degree, and in 2014 with a degree in "High Performance Sports - Fencing" with a master's degree.

From the autobiographical information, I learn that the doctoral student is a graduate of the Pazardzhik Sports School with a profile of "Sports-Modern Pentathlon", where he was trained and educated in the fields of swimming, equestrian sports, fencing, pistol shooting, and athletics.

Thus set, the professional development of doctoral student Kuzev has grown into a wide range of professional fields: " The International Health Education Base, as an examiner (N1895, IBO, 2016) , Child Protection and Safety / People with Determination / Moral Education - TES Institute UK , Sports Leader (levels 1-3) - Sports Leaders UK (2019) , Incyte International Leader of Learning (Great Britain / DIA Dubai, 2012) , IB MYP PE & Coordinators Workshop (Dubai, 2009) / MYP Coordinators Workshop (Basel, Switzerland, 2006) , International Referee License - Modern Pentathlon , ASCA Swimming Coach (levels 1 and 2) / Success Coach (EAS, USA) , Fitness and Personal Trainer License / Sports Massage (USA) , Captain (ICC) - vessels up to 15 m / PADI diving license , First aid certifications (HABC Level 2, defibrillation and CPR, swimming pool safety and lifeguard license – Ellis & Associates, USA) .

Head of the Department of Physical Education and Health Education, DUBAI INTERNATIONAL ACADEMY – IB World School , UAE with interests in teaching physical education and health education. Director INNOVENTURES EDUCATION GROUP (IVEI), including extracurricular activities at Dubai International Academy Emirates Hills .

Honors and Achievements:

5. Order for merits " Royal Hamdan bin Muhammad " for best sports school (2024) .
6. Champion of the UAE on triathlon (2000–2001) .
7. Fivefold champion on Bulgaria by modern pentathlon (1993–1999) .
8. Representative of Bulgaria on three world and two European championships

Mihail Kuzev handles his scientific publications professionally, and thus popularizes the entire research process in relation to the issues addressed here, which has allowed the scientific community to become familiar with the author's achievements, as well as to express his attitude towards them .

2. General description of the materials presented

The scientific work presented by the doctoral student with the attached abstract and publications are successfully defined. *The abstract* is a reduced version of the dissertation and fully reflects its character. Therefore, I believe that it can be used as an independent scientific work. The proposed publications are relevant to the topic of the dissertation, have gained popularity in scientific circles and have received the necessary critical assessment. *The contributions* declared by the author are the author's actual achievements.

3. Relevance, structure and content of the dissertation

The scientific work examines an essential and topical problem, which is sensitive and

p
r
o
m

This dissertation also attempts to support the ideas of the French sociologist Pierre Bourdieu 's concept that the sports space is not closed in itself, and we must assume that it is structured and systematized. According to the doctoral student's personal and professional experience, sports culture and specializations are in a continuum with the harmonious development, well-being, physical, social and emotional health of students.

The dissertation is developed in a volume of 177 pages, and is illustrated with 74 figures, 5 tables and 4 appendices that focus on analysis and results. 164 sources in Cyrillic, Latin and electronic resources are cited.

In the first chapter The analysis is bifocal . The first focus is aimed at analyzing theoretical concepts regarding the phenomena of physical literacy and educational technologies. The second is about some dimensions of sport, also as a phenomenon, namely: its socio-pedagogical functions, the correlations between education and physical and mental health of students, as well as what the author calls "motor activity as a component of a healthy lifestyle". A look is also taken at the role of the family in the formation of the health culture of the ~~individual, the problem of the quality and efficiency of the study is presented, including~~ ~~relevant, much more specifically, revealing informal educational potential, in the direction of stimulating~~ ~~development, through physical, special educational and health of students~~ ~~The second chapter the non-formal education system~~ specific tasks, methods used and organization of the conducted empirical study, seeking a "multi-layered" evaluation . A large-scale survey of 4,670 respondents aged 11 to 16 from schools in Dubai during the 2022/23 and 2023/24 academic years was conducted . A multi-factor methodological toolkit was used , including a pedagogical experiment, standardized tests, survey methods and statistical data processing. Here I can say that the large number of respondents complements the value of the findings and analyses of the previous presentation. Consistency is observed in the collection, analysis and interpretation of the information obtained.

The third chapter unfolds an in-depth reading and interpretation of the collected empirical data. The focus of the analysis is on anthropometric indicators – height, body weight and body mass index – along with the level of motor fitness and the characteristics of psychosocial development. Clearly expressed differences according to age and gender are outlined, as well as specific trends characteristic of the studied group of respondents. The results convincingly reveal the beneficial impact of organized sports activities, which not only support physical development, but also strengthen social connectedness, emotional resilience, internal motivation and satisfaction from active participation in motor activities.

The final conclusions, recommendations, and appendices complement the findings and analyses of the presentation.

In terms of quality and evaluation, the following can be noted regarding the dissertation work:

- Against the background of some alarming trends in the maturation of adolescents today, the theoretical and empirical study of the positive significance of active sports is particularly urgent. Such an orientation of the doctoral student towards the development of such a problem can only be welcomed. In line with European policy, scientific research goes beyond the narrow framework of activities to provide standard pedagogical approaches, and provides for both measures to support and promote the quality of life, as well as integrated care aimed at the successful psychosocial inclusion of the individual throughout his life.
- It is also noteworthy that the author's approach uses a rich variety of research methods - for theoretical and empirical research, which increases the scientific value of the work as a whole. Given his career and experience, the author shows modesty by not commenting on "participatory observation", in which he has practically not stopped participating since his childhood, until the present moment. In addition, the subject of research defined by the doctoral student as "students aged 11 to 14 in the UAE" can be expanded (purely terminologically in the text) by adding coaches to it.
- The scientific work is well balanced in terms of the volume of theoretical and experimental parts. The goal, objectives, object, subject, and methods of the overall research can be accepted.
- In the empirical study, authentic responses of the respondents were analyzed and presented, and it should be especially noted that in the survey the questions were open, not in a summarized form (through classifiers) and in percentages. Offering authentic responses, in their "raw form" (with the linguistic expressions of the respondents) has a high scientific value.
- People are mobile, and tend to change in most cases as a result of life experience, or as a result of some training. If we want to study this, we refer it to those sustainable practices that are given to it. I cannot but share my impression and respect for psychosocial reflection and self-reflection, as well as the sustainable effect of constant training and education of the mind and body, through the sport of fencing.
- A qualitative visualization of the results is presented, but it would be good if they were stylistically unified. The technical implementation suffers from more detailed compliance with the requirements (clarification of formulations, repetitions, precision of bibliographic sources) and are optimized in favor of the scientific style.
- The data and observed results of the dissertation research can be included in a course in the direction of: Mindfulness and Self-Regulation with Sport, Reflection and Self-Reflection through Sport, Social-Emotional Learning through Sport, Sport through Visualization, Psychosocial Management or Social Inclusion through Sport.
- When publishing the dissertation as a separate publication in the future, the three chapters should be named in relation to the understanding of the specific issues in each of them.

Conclusion

In general, the dissertation meets the requirements for this type of research. It defends the criteria of significance, structure, scope, allows for the derivation of assertions, and is balanced in the sequences. In terms of its structure and content, conceptual design, and scientific depth,

the work of **Mihail Georgiev Kuzev** is an independent and original scientific work. The results achieved in the dissertation research can be considered scientific contributions of the doctoral student.

- the substantiated findings and conclusions are credible and relevant;
- the dissertation meets the technical standards for the design of this type of scientific work;
- and the second can independently conduct scientific research, present and analyze the results correctly and precisely;

The doctoral student meets the minimum national requirements for the ONS "doctor". I have no doubt about plagiarism in the scientific work and publications. Based on the demonstrated qualities and skills for independent scientific research, the proven scientific contributions and original achievements, I give my **positive assessment** of the conducted research and propose to the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree "**doctor**" to **Mihail Georgiev Kuzev** in the field of higher education 7. Health and Sports, professional field 7.6. Sports, doctoral program "Theory and Methodology of Sports Science" at the Department of "Weightlifting, Boxing, Fencing and Sports for All" at the National Sports Academy "Vasil Levski".

18.02.2026 .

Prepared by.....
/ Assoc. Prof. Dr. Bozhena Takvoryan-Solakyan, Sc. /